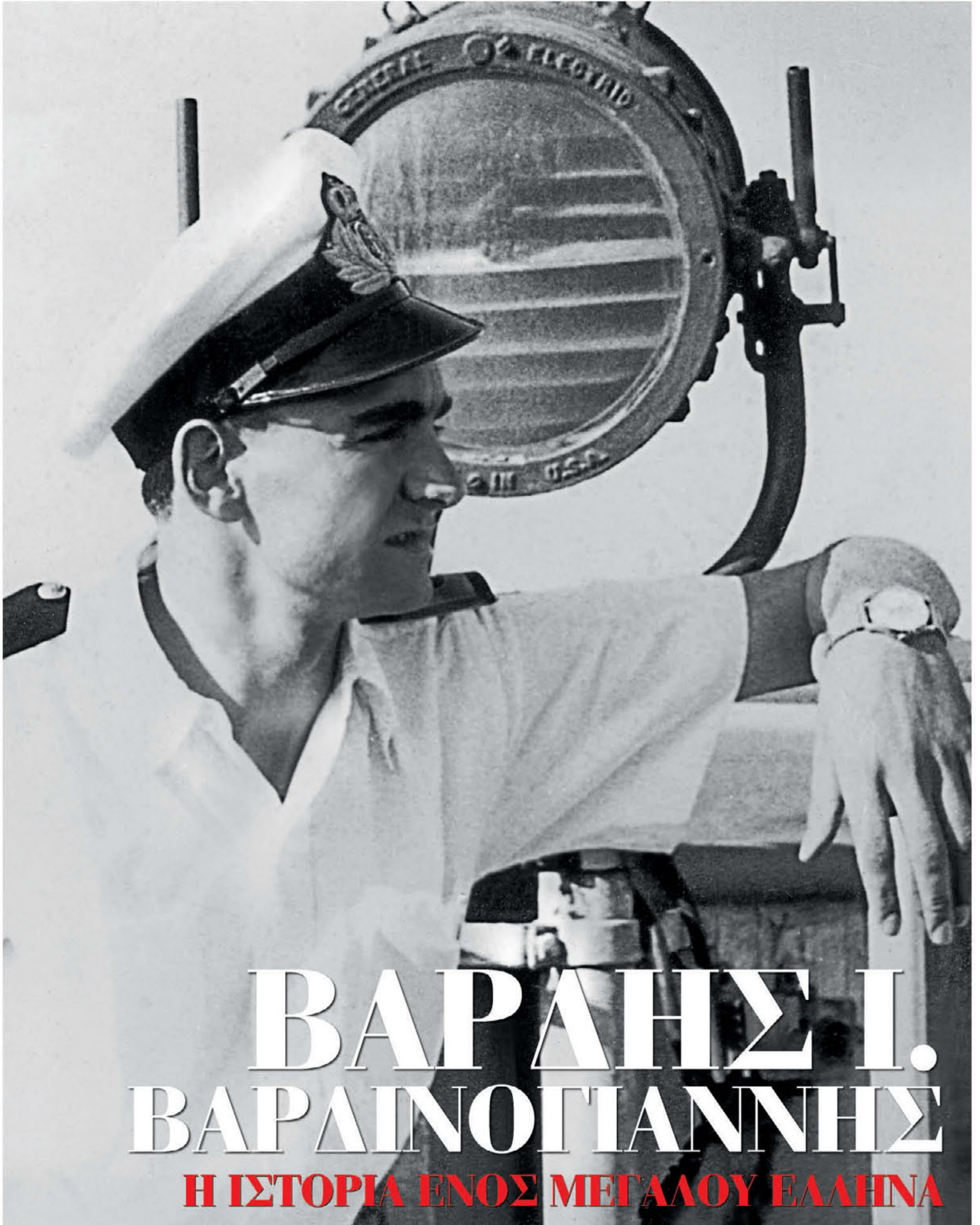

ΒΗΜΑgazzino

ΒΑΡΛΗΣ Ι. ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΛΛΗΝΑ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΦΩΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΗΣΙΜΟ ΜΙΑΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΣΑΤΙΑ ΣΤΟ ΜΟΝΑΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΕΝΙΑ ΧΩΡΙΑ, ΟΠΕΡΑ ΣΤΗ SALLE GARNIER
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΕ ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΚΙΒΩΤΟΥΣ ΓΝΩΣΗΣ

9 772623 493002 46

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη, Μπιλ Κλίντον, Εθελ Κένεντι.

ΒΑΡΔΗΣ Ι. ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ 1933-2024

Ο ΓΕΝΝΑΙΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΚΤΗΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Μπορεί το success story του να υπήρξε φρενήρες και η κοινωνική άνοδος του ουρανομήκης, όμως ο ίδιος δεν υποτάχθηκε στον ίλιγγο του χρήματος, της δύναμης και της εξουσίας που απέκτησε. Ο Βαρδής Βαρδινογιάννης έζησε και μεγαλούργησε με δωρικότητα, γενναιότητα και στιβαρότητα και χωρίς να απολέσει ποτέ το ειλικρινές ενδιαφέρον του για τον πλησίον. Όπως δηλαδή άρμοζε και ταίριαζε σε ένα γνήσιο τέκνο της Κρήτης.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΜΠΟΥΡΟΥΣΗ

Ποιος ήταν ο Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης; Η συγκεκριμένη ερώτηση έχει περάσει, έστω και ως στιγμιαία αναλαμπή, από τον νου σχεδόν όλων των Ελλήνων από το πρωινό της προηγούμενης Τρίτης, όταν μία από τις ισχυρότερες και τις πιο επιδραστικές επιχειρηματικές οικογένειες της Ελλάδας γνωστοποίησε με μια λιτή ανακοίνωση τον θάνατο του πατριάρχη της. Έχει καταλάβει επίσης τις αναζητήσεις του Google, καταδεικνύοντας με τον πιο ανάγλυφο τρόπο πως μπορεί όλοι να γνώριζαν το συνώνυμο με την ισχύ και την επιτυχία όνομα του εκλιπόντος, όμως ελάχιστοι ήταν εκείνοι που τον ήξεραν στην πραγματικότητα. Όλοι ωστόσο ομολογούν

● Στιγμιότυπο από την ονοματοδοσία του υποβρυχίου «ΜΑΤΡΩΖΟΣ», στις 23 Ιουνίου 2016, στα Ελληνικά Ναυπηγεία Σκαραμαγκά, από τον επίτιμο ναύαρχο Βαρδή Ι. Βαρδινογιάννη, μια συμβολική στιγμή που αποτυπώνει τη βαθιά, διαχρονική αγάπη του για το Πολεμικό Ναυτικό.

πως παρότι ο Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης τήρησε διαχρονικά διακριτική στάση στον δημόσιο βίο του, παραμένοντας σε απόσταση ασφαλείας από την πολλή συνάφεια του κόσμου, πέντε λέξεις αρκούν για να περιγράψουν τον πυρήνα της σκέψης του ανθρώπου που ήρθε στον κόσμο στις 13 Ιουλίου του 1933 στο χωριό Επισκοπή του Ρεθύμνου. Η πατρίδα, η οικογένεια, η ενσυναίσθηση, η Κρήτη και το Ναυτικό. Το βαθύτερο και ουσιαστικό νόημα αυτών των λέξεων καθοδήγησε μια ολόκληρη ζωή τη σκέψη αλλά κυρίως τη δράση του αυτοδημιούργητου επιχειρηματία που συνήθιζε, αντλώντας από τη θητεία του στο Πολεμικό Ναυτικό, να λέει πως «στη γέφυρα του πλοίου πάντα κοιτάζει μπροστά». Με την ίδια εναντίωση πορεύτηκε και στη ζωή, χωρίς μάλιστα ποτέ να αγνοεί, να παραγνωρίζει ή πολύ περισσότερο να υποτιμά ή να προσπερνά τον διπλανό του. Ίσως το πιο χρήσιμο εργαλείο για να κατανοήσει κανείς έστω ακροθιγώς τη φιλοσοφία ζωής ενός από τους πλουσιότερους Έλληνες – το περιοδικό «Forbes» υπολόγισε για το 2024 την περιουσία του σε 2,3 δισεκατομμύρια δολάρια – είναι η ανακοίνωση που εξέδωσαν στο άκουσμα της είδησης του θανάτου του οι συντοπίτες του από την Επισκοπή. «Αυτή είναι μια στιγμή σιωπής. Σιωπής και σεβασμού στη μνήμη του πρεσβυτέρου της μεγάλης οικογενείας, του ανθρώπου με τεράστια προσφορά, κοινωνική και φιλανθρωπική, και φυσικά στον κόσμο του

επιχειρείν, στο Ρέθυμνο, την Κρήτη, την Ελλάδα μας. Δυστυχώς, ο Βαρδής Βαρδινογιάννης δεν βρίσκεται ανάμεσά μας. “Έφυγε” σε ηλικία 91 ετών σήμερα το πρωί για να ανταμώσει την αγαπημένη του Μαριάννα. [...] Είναι τόσο βαριά η στιγμή για όλους μας. Ο μέγιστος Βαρδής Βαρδινογιάννης, ο αναγεννητής τόσων πραγμάτων που σήμερα όλοι απολαμβάνουμε στην καθημερινότητά μας, ο φίλαθλος της ομάδας μας, ο Πισκοπιανός μεγιστάνας, μια διεθνής προσωπικότητα, αναχώρησε για έναν άλλον κόσμο, αυτόν των αγέλων. Αυτή τη στιγμή θα πρέπει να βρούμε τη δύναμη να την κουβαλήσουμε στην ψυχή μας, και να δώσουμε κουράγιο στην αγαπημένη του οικογένεια».

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης και Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη σε φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια της κοινής τους πορείας.

● Στιγμιότυπο από τον γάμο του Βαρδή Ι. Βαρδινογιάννη με τη Μαριάννα Βαρδινογιάννη με κουμπάρο τον Χρήστο Λαμπράκη, ο οποίος διακρίνεται στη φωτογραφία δίπλα στον Βαρδή Ι. Βαρδινογιάννη.

● 1973: Ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Motor Oil Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, οι αδελφοί του Γιώργος και Θεόδωρος, καθώς και στελέχη της Motor Oil, μαζί με αποταχθέντες αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού του 1973 που προσελήφθησαν στην εταιρεία.

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης και Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη σε ευτυχισμένες στιγμές.

Ο Βαρδής Βαρδινογιάννης δεν έκοψε ποτέ τον ομφάλιο με την ιδιαίτερη πατρίδα του και δεν έχασε τη ρίζα του, παρά τη μυθιστορηματική ζωή και την ουρανομήκη επαγγελματική διαδρομή που διήνυσε. Καταγόταν από ηρωική οικογένεια των Σφακίων, απόγονος του Ιωάννου Βαρδινογιάννη, αρχηγού της Κρητικής εξέγερσης κατά των Οθωμανών. Το πέμπτο από τα συνολικά οκτώ παιδιά του Ιωάννη – η προτομή του δεσποζει μέχρι και σήμερα στην πλατεία της Επισκοπής – και της Χρυσής Βαρδινογιάννη, ο Βαρδής μπορεί να ξανοίχτηκε (κυριολεκτικά και μεταφορικά) στην απεραντοσύνη της θάλασσας, όμως δεν λησιμόνησε ποτέ τον τόπο όπου γεννή-

θηκε και ανδρώθηκε. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι ο όμιλος επιχειρήσεών του υπήρξε ανέκαθεν ένα φιλόξενο επαγγελματικό απάγκιο για δεκάδες Κρήτες συντοπίτες του, για τα παιδιά τους, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και για τα εγγόνια τους. Για να φτάσει ωστόσο στην ηγεσία της Motor Oil, μιας εταιρείας η οποία υπό την καθοδήγησή του γιγαντώθηκε, ο Βαρδινογιάννης χρειάστηκε να περάσει από Κύκλωπες και Λαιστρυγόνες. Επηρεασμένος από το παράδειγμα του μεγαλύτερου αδελφού του, Νίκου, αποφάσισε να καταταγεί στο Ναυτικό. Σπούδασε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων και για χρόνια η καριέρα – και μάλιστα αξιώσεων, χάρη στις ηγετικές

ικανότητες και τον πειθαρχημένο χαρακτήρα του – αξιωματικού στις Ενοπλες Δυνάμεις έμοιαζε με το πεπρωμένο του.

Επιχειρηματική δράση

Την ανέλιξη του στις τάξεις του Ναυτικού ανέκοψε η χούντα των Συνταγματαρχών. Στη διάρκεια της επταετίας ο Βαρδής Βαρδινογιάννης κρίθηκε όχι μόνο ακατάλληλος για το σώμα αλλά και ανεπιθύμητος. Η άρνησή του να μεταφέρει με το πλοίο του οποίου ήταν κυβερνήτης «επικίνδυνους», σύμφωνα με το δικτατορικό καθεστώς, πολίτες σε νησιωτικούς τόπους εξορίας, έφερε αρχικά τη δυσμενή μετάθεσή του και κατόπιν την εξορία του ίδιου στην Αμοργό. Για εκείνη τη ζοφερή

περίοδο είχε μιλήσει εκτενώς η αείμνηστη σύζυγός του, Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη, με την οποία είχαν ήδη τότε αποκτήσει τα τρία από τα πέντε παιδιά τους. «Ποτέ δεν ένιωσα τόση ζεστασιά όσο σε εκείνο το παγωμένο σπίτι της Αμοργού» είχε δηλώσει σε συνέντευξή της, όπου μεταξύ άλλων είχε εκφράσει την ευγνωμοσύνη της στους κατοίκους του νησιού για τις φορές εκείνες που άρθρωναν την αλληλεγγύη τους αφήνοντας στο κατώφλι του σπιτιού ένα μπουκάλι γάλα, δύο αβγά ή ένα καρβέλι ψωμί. «Ήμουν μοιρασμένη ανάμεσα στον άνδρα μου που ήταν εξόριστος στην Αμοργό και στα τρία παιδιά μου», είχε πει μεταξύ άλλων. Η Μαριάννα – το γένος Μπουρ-

νάκη – και ο Βαρδής Βαρδινογιάννης συναντήθηκαν για πρώτη φορά όταν εκείνη ήταν ακόμα μαθήτρια και εκείνος ήδη αξιωματικός του τότε Βασιλικού Ναυτικού. Η γνωριμία τους έγινε σε ένα φιλικό σπίτι στον Πειραιά. Λέγεται πως εκείνος είχε αναρωτηθεί ποια ήταν η όμορφη νεαρή κοπέλα που γνώριζε για πρώτη φορά και είχε εισπράξει την αποστομωτική απάντησή «καμία» από την κηδεμόνα της. Τελικά εκείνη η «καμία» έμελλε να ενσαρκώσει ως το μεδούλι τον ρόλο της συντρόφου του για μια ολόκληρη ζωή. Ο Βαρδής και η Μαριάννα κατάφεραν να κάνουν το «για πάντα» πράξη. Πορεύτηκαν μαζί στα εύκολα και στα δύσκολα, στα μικρά αλλά και στα σπουδαία. Ο θάνατος

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη, Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν, Ανν-Αϊμόν Ζισκάρ ντ' Εστέν.

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη, βασιλιάς Γουλιέλμος-Αλέξανδρος και βασίλισσα Μάξιμα της Ολλανδίας, στο Προεδρικό Μέγαρο, τον Νοέμβριο του 2022.

της ιδρύτριας και προέδρου του Σωματείου «ΕΛΠΙΔΑ-Σύλλογος Φίλων Παιδιών με καρκίνο» και πρέσβειρας Καλής Θελήσεως της UNESCO τον Ιούλιο του 2023 έγινε μια απώλεια καθοριστική και τελικά αζεπέραστη για τον Έλληνα μεγαστάνα.

Μετά την υποχρεωτική αποστρατεία του από το Ναυτικό και την εξορία του από τη χούντα των Συνταγματαρχών, ο Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης είχε, χωρίς να το γνωρίζει, ραντεβού με ένα γεγονός που θα αναθεωρούσε δομικά τον βίο του. Το 1972 μετά τον αιφνίδιο θάνατο του αδελφού του Νίκου, που αποτέλεσε για εκείνον μεγάλο πλήγμα, ανέλαβε τις οικογενειακές επιχειρήσεις. Με τις ηγετικές ικανότητες, τη διορατικότητα και το δαιμόνιό του κατάφερε να βάλει τη σφραγίδα του σε ένα καινοφανές για τα ελληνικά χρονικά success story. «Με όραμα, εργατικότητα, μεθοδικότητα και σκληρούς αγώνες μετέτρεψε το μικρό διυλιστήριο λιπαντικών στους Αγίους Θεοδώρους στον σημερινό ενεργειακό όμιλο διεθνούς βεληνεκούς: τη Motor Oil, τη ναυαρχίδα του Ομίλου Βαρδινογιάννη», αναφέρεται στο επίσημο βιογραφικό του.

Στην επετειακή έκδοση για τη συμπλήρωση μισού αιώνα του ομίλου που χαρακτήρισε ανεξίτηλα, ο ίδιος σημείωνε, κάνοντας χωρίς να το γνωρίζει το ταμείο της ζωής και της καριέρας του και υπενθυμίζοντας με τον πλέον εμφατικό τρόπο το αναπάντεχο για πολλούς, αλλά τελικά κυρίαρχο συστατικό της επιτυχίας του. Την ανθρωπιά: «Κρατώ πάντα στη σκέψη μου το Διυλιστήριο – εκεί που χτυπάει η καρδιά της Motor Oil με σεβασμό, έγνοια και αγάπη. Τους εργαζόμενους (κάποιοι είναι σήμερα και δεύτερη γενιά μαζί μας), την προσήλωσή τους στους κανόνες και τους στόχους, τη συγκίνηση στις μέρες της συνταξιοδότησής τους. Με την αφοσίωση και τον επαγγελματισμό τους έκαναν εκείνο το άγονο και ξεχασμένο κομμάτι γης να παράγει κάθε μέρα αδιάκοπα ενέργεια για τους πολίτες και δύναμη για την Ελλάδα. Αυτόν τον τόπο και αυτή τη χώρα που θα συνεχίζουμε πάντα να στηρίζουμε με αληθινό κοινωνικό έργο με τον τρόπο που εμείς στη Motor Oil το κάνουμε: Με συνέπεια και αίσθηση καθήκοντος».

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη, Κόφι Ανάν.

Οικογένεια και κοινωνία

Παρά τη μετωρική οικονομική και κοινωνική άνοδό του, ο Βαρδής Βαρδινογιάννης παρέμεινε ένα πρόσωπο απλό, οικείο και προσιτό. Ένας άνθρωπος πάντα πρόθυμος και διαθέσιμος να ακούσει και να συντρέξει όποιον βρισκόταν σε ανάγκη. Χωρίς να το κάνει θέμα και χωρίς να αποζητεί εύσημα και επαίνους για να θρέψει τη φιλαντία του. Του έφτανε η χαρά και η ανακούφιση που προσέφερε μέσω της προσφοράς. Επιτομή της κοινωνοφελούς δράσης του Βαρδής και της Μαριάννας Βαρδινογιάννη έγινε και παραμένει το Σωματείο «ΕΛΠΙΔΑ-Σύλλογος Φίλων Παιδιών με καρκίνο», αλλά και το Ίδρυμα Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη. Όμως δεν ήταν μόνο οι μεζίζονες και άρα οι πιο φωτογενείς για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δράσεις στις οποίες εξάντλησαν το κοινωνικό έργο τους. Αλλά και οι μικρότερες προσφορές, αυτές που δεν έμαθε ποτέ κανείς, αλλά είχαν σημαδιακό αποτύπωμα στις ζωές εκείνων που ευεργετηθήκαν. Σε κάθε περίπτωση, είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ει-

δικά στην Κρήτη ο πατριάρχης της οικογένειας χρηματοδότησε δεκάδες μικρότερα ή μεγαλύτερα έργα που έκαναν τη ζωή των συντοπιτών του κατά τι καλύτερη και βιωσιμότερη. Και αυτό είναι κάτι που θα του αναγνωρίζουν όχι μόνο οι τωρινές αλλά και οι επόμενες γενιές. Αλλωστε και ο ίδιος υπήρξε κάποτε ένα παιδί πολύτεκνης οικογένειας από ένα ημιορεινό χωριό του Ρεθύμνου που είχε

● Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη, ο υπουργός Πετρελαιοειδών της Σαουδικής Αραβίας Ali bin Ibrahim Al Naimi και ο πρόεδρος της Saudi Aramco Abdallah Jum'ah.

βασιλίσα Ράνια της Ιορδανίας και βέβαια αυτή με τον νυν μονάρχη του Ηνωμένου Βασιλείου Κάρολο Γ' και τη σύζυγό του, βασίλισσα Καμίλα. Μάλιστα, στην επίσκεψη του τότε πριγκιπικού ζεύγους στην Κρήτη, το 2018, ήταν η Μαριάννα Βαρδινογιάννη που ανέλαβε να ξεναγήσει τους βρετανούς γαλαζοαίματους στον αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού και τους συνόδευσε στην περίφημη βίλα Αριάδνη ή αλλιώς στον τόπο κατοικίας του αρχαιολόγου Άρθουρ Έβανς στα χρόνια των ανασκαφών του στην περιοχή. Ναι, η σύζυγος του Βαρδής Βαρδινογιάννη μοιραζόταν την ίδια αγάπη και τον ίδιο σεβασμό για την Κρήτη – μάλιστα είχε εκπονήσει και διδακτορική διατριβή για τον ρόλο των γυναικών στη Μινωική Κρήτη.

Η δωρικότητα και η στιβαρότητα, δύο αδιαπραγμάτευτες και σίγουρα αξιοθαύμαστες αρετές των Κρητών, λειτούργησαν ως δρομοδείκτης για τον αείμνηστο Βαρδή Ι. Βαρδινογιάννη. Η ζωή του θα μπορούσε να είχε χωριστεί από μια νοητή γραμμή στο πριν και το μετά, όμως ο ίδιος επέλεξε την ακεραιότητα από τον κατακερματισμό. Υπήρξε διαχρονικά βράχος για τη σύζυγο και τα πέντε παιδιά – τον Γιάννη, τη Χριστιάννα, τον Γιώργο, τον Νίκο και τη Βαρδιάννα –, τα δεκατρία εγγόνια και τα τρία δισέγγονα που απέκτησαν, παρόν για τους εργαζόμενους του ομίλου εταιρειών του, έτοιμος να προσφέρει στον συνάνθρωπο και στην πατρίδα. Και αν πιστέψει κανείς την αφήγηση που τον θέλει να περιγράψει την τρομοκρατική επίθεση που δέχθηκε από τη «17 Νοέμβρη» τον Νοέμβριο του 1990 στην περιοχή της Νέας Ερυθραίας με τη φράση «Σούταρε πέναλι ο Σαραβάκος και η μπάλα βρήκε στο δοκάρι», ήταν άνθρωπος με ολύμπια ψυχραιμία, απόθεμα γενναιοσύνης και σίγουρα χιούμορ. Ο Βαρδής Ι. Βαρδινογιάννης, η ιστορία του οποίου συνδέθηκε με εκείνη της νεότερης Ελλάδας, το πρωί της Τρίτης 12 Νοεμβρίου πέρασε στην αιωνιότητα, έχοντας εξασφαλίσει πως δεν θα μνημονεύεται απλώς ως ένας αυτοδημιούργητος δισεκατομμυριούχος ή ως ένας παράγοντας με χρήμα και ισχύ, αλλά ως ένας άνθρωπος με μεγάλη ψυχή που πάντα προσέφερε στην πατρίδα και νοιαζόταν για τον διπλανό του.

● Η νέα βιβλιοθήκη της Γουχάν, έκτασης σχεδόν 140.000 τ.μ., αναμένεται να αποτελέσει μία από τις μεγαλύτερες της Κίνας.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Το BHMAGAZINO ταξίδεψε μέχρι το Ελσίνκι της Φινλανδίας για να φωτογραφίσει την υπερσύγχρονη βιβλιοθήκη Oodi και φτάνει μέχρι τη μακρινή Γουχάν για να παρουσιάσει τη νέα φουτουριστική βιβλιοθήκη της πόλης, που όταν ανοίξει τις πύλες της θα αποτελέσει μία από τις μεγαλύτερες της Κίνας.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΑ ΒΙΔΙΟ

Μουσείο γνώσης, χώρος παιδείας, τόπος συσσώρευσης πληροφορίας, η βιβλιοθήκη θέλγει ως σημείο αναφοράς από την αρχαιότητα, συνοδεύοντας την ιστορία της ανθρωπότητας. Ταυτόχρονα, οι βιβλιοθήκες δεν έπαψαν ποτέ να είναι εκφραστές των αρχιτεκτονικών ευαισθησιών της εποχής τους. Σήμερα, λοιπόν, οι σύγχρονες βιβλιοθήκες εντυπωσιάζουν με τον φουτουριστικό σχεδιασμό τους, προσανατολισμένες στις αρχές της βιωσιμότητας, ελαχιστοποιώντας την ενεργειακή κατανάλωση και το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα, δημιουργώντας ταυτόχρονα εμπειρίες που ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση και τη συμμετοχή των πολιτών. Ακριβώς ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η περίφημη υπερσύγχρονη βιβλιοθήκη Oodi στην καρδιά της φινλανδικής πρω-

τεύουσας, με το BHMAGAZINO να ταξιδεύει μέχρι το παγωμένο Ελσίνκι προκειμένου να τη φωτογραφίσει. Ανοίξε τις πύλες της τον Δεκέμβριο του 2018. Η θέση της είναι στρατηγική, καθώς βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το κοινοβούλιο της χώρας, ως σύμβολο της διασύνδεσης μεταξύ της νομοθετικής εξουσίας και των πολιτών, ενώ βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Kiasma και το Κέντρο Μουσικής του Ελσίνκι. Ακρως φουτουριστική, με το σχήμα της να θυμίζει πλοίο, αποτελεί πλέον ένα τοπόσημο για την πόλη. Τον σχεδιασμό της ανέλαβε το γραφείο ALA Architects με έδρα το Ελσίνκι, κερδίζοντας τον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό στον οποίο πήραν μέρος 543 συμμετέχοντες. Το όνομά της, «Oodi», προήλθε από την ελληνική λέξη «Ωδή» και επιλέχθηκε από μια μακρά λίστα περίπου 1.600 ονομάτων που προτάθηκαν από το κοινό.

Ένα σύγχρονο αρχιτεκτονικό θαύμα

Η βιβλιοθήκη έχει συνολική έκταση 17.250 τ.μ. Για να αντιληφθούμε το μέγεθος του έργου, αξίζει να σημειωθεί ότι για την κατασκευή της διατέθηκαν περίπου 93 εκατ. ευρώ, ενώ άλλα 2 εκατ. ευρώ προορίστηκαν

για τον σχεδιασμό πριν από την υλοποίηση του έργου, καθώς και για σχετικά έργα και δαπάνες. Η χρηματοδότηση προήλθε κατά 69% από τον δήμο του Ελσίνκι και το υπόλοιπο 31% από φινλανδικά κρατικά κονδύλια. Η βιβλιοθήκη Oodi δεν είναι απλώς ένας χώρος «αποθήκευσης βιβλίων», αλλά και ένας πολιτιστικός κόμβος, με την αρχιτεκτονική της να αποτελεί ένα εντυπωσιακό παράδειγμα του πώς ο σύγχρονος σχεδιασμός μπορεί να συμβαδίζει με τις ανάγκες της κοινωνίας. Μέσω της λειτουργικότητάς της, της αισθητικής της και της δέσμευσής της στη βιωσιμότητα, η «Ωδή» αποτελεί έναν πολύτιμο πόρο για την κοινότητα και ένα σημείο αναφοράς για την αρχιτεκτονική του μέλλοντος. Στην κατασκευή της κυριαρχεί το γυαλί, το ασάλι και φυσικά το ξύλο – για την ακρίβεια, εκτός από τον τελευταίο όροφο, η πρόσοψη της Oodi είναι φτιαγμένη εξ ολοκλήρου από ξύλο –, με το κτίριο να χαρακτηρίζεται από τον ανοιχτό χαρακτήρα του προς το κοινό. Ουσιαστικά, χρησιμοποιεί έναν συνδυασμό σύγχρονων και παραδοσιακών υλικών. Η χρήση του ξύλου προσθέτει ζεστασιά, ενώ οι μεταλλικές και γυάλινες λεπτομέρειες προσφέρουν μια μοντέρνα, σχεδόν φουτουριστική

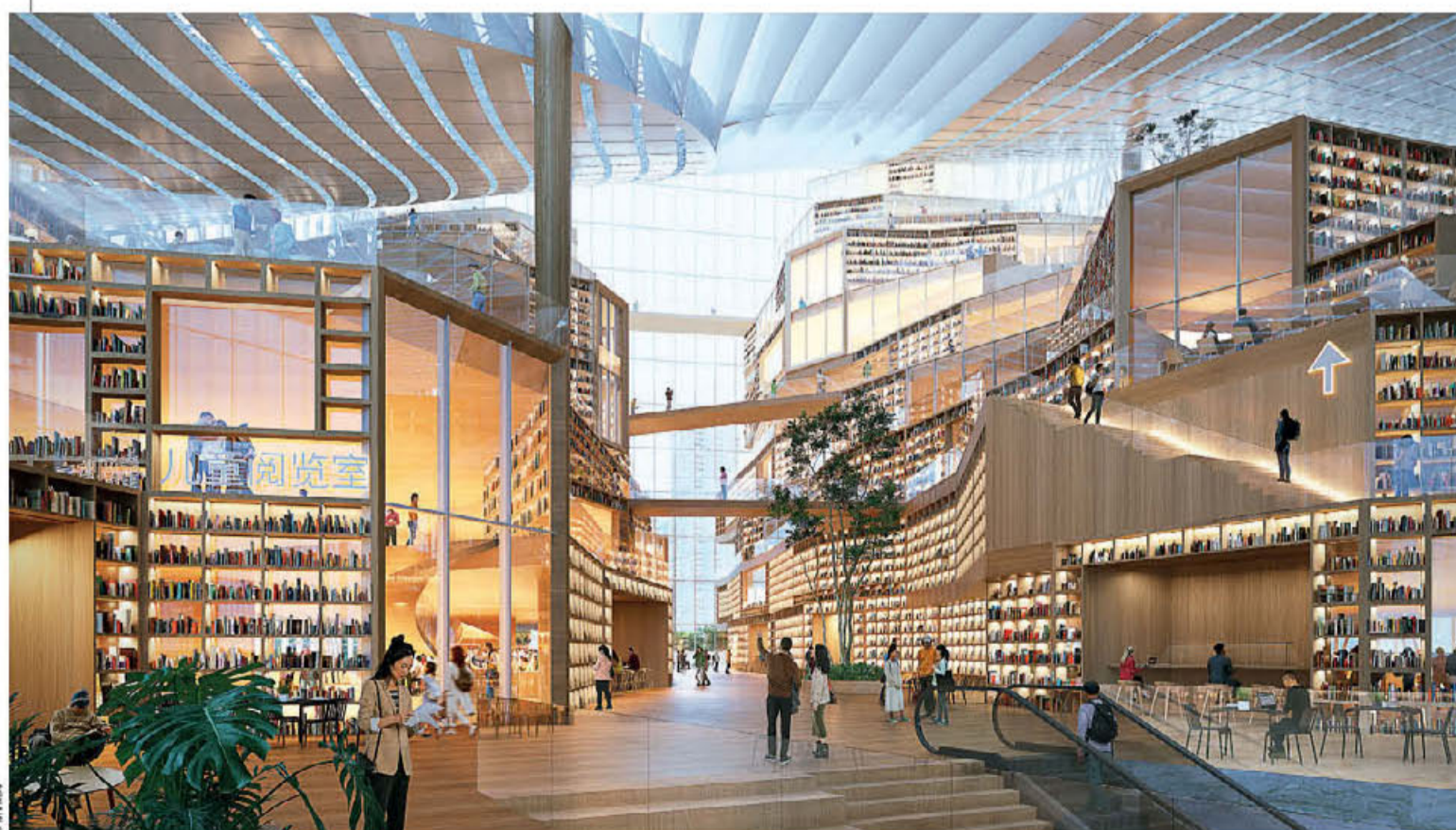
Η πρόσοψη του κτιρίου της βιβλιοθήκης της Γουκάν θα διαθέτει περσίδες σε διάταξη, που θυμίζουν ράφια βιβλιοθήκης, για να προσφέρουν σκίαση, ενώ η βάση του κτιρίου «υποχωρεί» για να δημιουργήσει μεγάλες προεξοχές.

αίσθηση. Αυτή η αντίθεση δημιουργεί μια ενδιαφέρουσα οπτική εμπειρία και προάγει την αίσθηση της καινοτομίας. Μία από τις σημαντικότερες πτυχές της αρχιτεκτονικής της βιβλιοθήκης Oodi είναι η βιωσιμότητα, καθώς το κτίριο ανήκει στην κατηγορία nZEB (κτίριο με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας σύμφωνα με την ταξινόμηση της ΕΕ). Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας κατασκευής του, χρησιμοποιήθηκαν τοπικά υλικά και ελήφθησαν υπόψη οι τοπικές κλιματικές συνθήκες. Στα ράφια της η Oodi φιλοξενεί 100.000 βιβλία και η αρχιτεκτονική της διάταξη χωρίζει τη λειτουργία της σε τρία επίπεδα: ένα πρώτο πάτωμα γεμάτο ζωντάνια, έναν δεύτερο όροφο με στούντιο και εργαστήρια, ενώ ο τρίτος είναι αφιερωμένος στο βιβλίο και στο παιδί. Ξεκινώντας την περιήγηση, η πλατεία που απλώνεται μπροστά από το κτίριο επεκτείνεται και στον εσωτερικό χώρο μέσω της γυάλινης πρόσοψης. Στο πρώτο επίπεδο συναντάμε το πρώτο εστιατόριο-café της βιβλιοθήκης και μεγάλους χώρους εκδηλώσεων, όπως έναν κινηματογράφο 250 τ.μ., αλλά και την αίθουσα πολλαπλών χρήσεων Maijansali που είναι χωρητικότητας μέχρι 170 ατόμων, ιδανική να φιλοξενήσει εκδηλώσεις όπως διαλέξεις, συνέδρια,

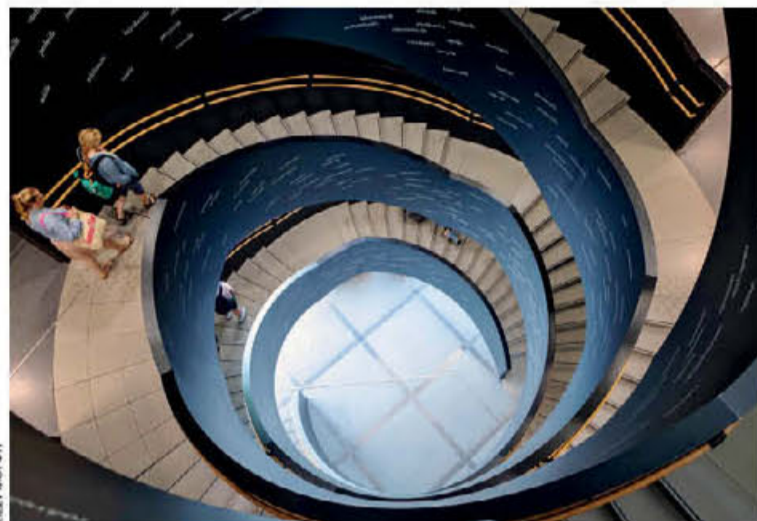
«**Σκοπός της νέας βιβλιοθήκης της Γουκάν είναι να αποτελέσει ένα τοπόσημο για την “πόλη των 100 λιμνών”, καθώς θεμελιώνεται ακριβώς στη συμβολή δύο ποταμών, στην επιχειρηματική ζώνη της μεγαλούπολης**»

εργαστήρια, παραστάσεις ή παρουσιάσεις προϊόντων, αλλά και δείπνα και cocktail parties μεγάλων ομάδων. Ακόμη, συναντάμε το σημείο πληροφόρησης EU@Oodi, έναν διαδραστικό εκθεσιακό χώρο που φέρνει την Ευρωπαϊκή Ένωση πιο κοντά στους πολίτες του Ελσίνκι, διαθέτοντας πολλές εφαρμογές πολυμέσων για την παρουσίαση των δραστηριοτήτων της. Επιπλέον, υπάρχει το επονομαζόμενο Oodi Youth Space, ένας χώρος που απευθύνεται σε όλους τους νέους κάτω των 29 ετών, όπου μπορούν απλά να περάσουν τον χρόνο τους, να μελετήσουν ή να συμμετάσχουν σε ομάδες. Τέλος, στο πρώτο αυτό επίπεδο συγκεντρώνονται και κάποιες γρήγορες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, καθώς εκεί οι επισκέπτες μπορούν να επιστρέψουν τα βιβλία που έχουν δανειστεί. Ο δεύτερος όροφος, ο οποίος εγκιβωτίζεται σε έναν κυρτό ξύλινο όγκο, είναι αφιερωμένος στη μάθηση μέσω της πράξης, την αλληλεπίδραση και το μοίρασμα του χρόνου με τον διπλανό. Διαθέτει στούντιο, αίθουσες παιχνιδιών και εργαστήρια. Μεταξύ άλλων, συναντάμε ένα στούντιο ηχογράφησης, ένα στούντιο συνθεσάιζερ και κρουστών, ένα στούντιο DJ και караόκε, ένα στούντιο ακουστικών οργάνων, ένα στούντιο φωτογραφίας και βίντεο, ένα στούντιο ψηφιοποίησης, μια ομαδική κουζίνα, ενώ οι επισκέπτες έχουν στη διάθεσή τους 3D και ψηφιακούς εκτυπωτές, μηχανές κοπής λέιζερ, μηχανές κοπής βινυλίων και ραπτομηχανές. Ο τελευταίος όροφος είναι αυτός που θυμίζει περισσότερο την παραδοσιακή βιβλιοθήκη, φιλοξενώντας 100.000 τόμους, ενώ περιλαμβάνει και έναν εξωτερικό χώρο (Citizens' Balcony) με θέα το αστικό τοπίο. Διαθέτει ακόμη χώρους ανάγνωσης αλλά και το δεύτερο εστιατόριο-café της βιβλιοθήκης. Στον τρίτο όροφο στεγάζεται και η ενότητα για τα παιδιά, η οποία περιλαμβάνει πολλά βιβλία και άλλο υλικό, όπως ταϊνές και περιοδικά που απευθύνονται στους μικρούς φίλους της βιβλιοθήκης. Στην επονομαζόμενη «αίθουσα παραμυθιών» διοργανώνονται αφηγήσεις, ενώ τον θαυμασμό των παιδιών προκαλεί και ο αποκαλούμενος «Fairytale Wall». Πρόκειται για έναν διαδραστικό «έξυπνο» τοίχο, ο οποίος με το άγγιγμά του επι-

Οι κλιμακωτές βεράντες που δημιουργούνται στον εσωτερικό χώρο της νέας βιβλιοθήκης της Γουκάν παραπέμπουν στο ανάγλυφο ενός φαραγγιού και οι ευρύχωρες αίθουσες του ισογείου επιτρέπουν την αέναη κυκλοφορία μέσα στο κτίριο.

Η υπερσύγχρονη βιβλιοθήκη Oodi στο Ελσίνκι, με το σχήμα της να θυμίζει πλοίο, αποτελεί πλέον ένα τοπόσημο για τη φινλανδική πρωτεύουσα.

Οι εντυπωσιακές σκάλες στο εσωτερικό της βιβλιοθήκης Oodi.

τρέπει στα παιδιά να παρακολουθούν ένα μουσικό παραμύθι βασισμένο σε κλασική μουσική ή να παίζουν παιχνίδια. Ο «αίχμος των παραμυθιών» διαθέτει επίσης ένα «μουσικό όργανο» που λειτουργεί με την αφή, επιτρέποντας στους μικρούς επισκέπτες να συνθέσουν τη δική τους μουσική. Ακόμη, μπορούν να ζωγραφίσουν ή να διευθύνουν με τις κινήσεις τους φθινοπωρινά φύλλα δέντρων που πετούν. Τέλος, τα παιδιά μπορούν να διασκεδάσουν στην εσωτερική παιδική χαρά Loru.

Σημειώνεται ότι μπροστά από τη βιβλιοθήκη Oodi απλώνεται η υπαίθρια παιδική χαρά Makasiinipuisto, ένας ακόμη χώρος όπου τα παιδιά μπορούν να εκτονώσουν την ενέργειά τους. Δεσπόζει κυρίως μια σκαλωσιά διαμορφωμένη σε σχήμα C. Φτάνοντας σε μέγιστο ύψος τα 2,5 μ., διαθέτει ένα μεγάλο δίχτυ αναρρίχησης και θέσεις σε σχήμα φωλιάς. Ο χώρος ακριβώς δίπλα της έχει σχεδιαστεί για να διευκολύνει μια σειρά από διαφορετικά παιχνίδια.

Κάτι ακόμη αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι η βιβλιοθήκη

Oodi εισήγαγε κοινές τουαλέτες για όλους, ανεξαρτήτως φύλου, για να αναδείξει την αξία της ισότητας.

Ένα «απαράγγο γνώσης» στη Γουχάν

Και από το Ελσίνκι σε μία πόλη που το όνομά της έγινε γνωστό ανά την υφήλιο δυστυχώς μέσω του ξεσπάσματος της πανδημίας COVID-19: την περίφημη Γουχάν στην Κίνα. Εκεί, αυτή τη στιγμή, θεμελιώνεται ένα κτίριο που φιλοδοξεί να φιλοξενήσει μία από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες της Κίνας, αποτελώντας μία απτή μαρτυρία της συνάντησης του καινοτόμου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού με τη λειτουργικότητα. Σκοπός της νέας αυτής βιβλιοθήκης είναι να αποτελέσει ένα τοπόσημο για την «πόλη των 100 λιμνών», καθώς θεμελιώνεται ακριβώς στη συμβολή δύο ποταμών, στην επιχειρηματική ζώνη της Γουχάν. Στους χώρους της η λογοτεχνία συναντά τα θαύματα της τεχνολογίας, αλλά και την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της επιστήμης. Η νέα βιβλιοθήκη θα βελτιώσει το δημόσιο σύστημα υπηρεσιών πλη-

ροφόρησης της πόλης και θα καλύψει τις λειτουργικές ανάγκες της σε ό,τι αφορά την ανάγνωση, τη μαθησιακή διαδικασία και την επικοινωνία, ενώ θα ενισχύσει την αστική οικονομία της πόλης. Το έργο αυτό, έκτασης σχεδόν 140.000 τ.μ., συνδέεται με το περιβάλλον του μέσω «τριών μεγάλων ανοιγμάτων» που λειτουργούν ως οπτικές προθήκες της ζωής μέσα στο κτίριο, προκαλώντας την περιέργεια και το ενδιαφέρον. Κάθε άνοιγμα προσφέρει μία ξεχωριστή θέα: το ψηλότερο αντικρίσει τη γραμμή του ορίζοντα της κεντρικής επιχειρηματικής περιοχής, ένα χαμηλό, πιο φαρδύ άνοιγμα προσφέρει πανοραμική θέα του απέναντι πάρκου, και ένα μακρύ, καμπύλο «αγκαλιάζει» την παρακείμενη πλατεία, προσφέροντας στους περαστικούς μια ματιά στη ζωντανία του εσωτερικού χώρου. Πίσω από το έργο βρίσκεται το ολλανδικό γραφείο MVRDV σε συνεργασία με το Αρχιτεκτονικό Σχεδιαστικό και Ερευνητικό Ινστιτούτο του Πανεπιστημίου Zhejiang (UAD). Ο σχεδιασμός της βιβλιοθήκης αντλεί έμπνευση από τη γεωγραφία της πό-

Στα ράφια της η Oodi φιλοξενεί 100.000 βιβλία και η αρχιτεκτονική της διάταξη χωρίζει τη λειτουργία της σε τρία επίπεδα: ένα πρώτο πάτωμα γεμάτο ζωντανία, έναν δεύτερο όροφο με στούντιο και εργαστήρια, ενώ ο τρίτος είναι αφιερωμένος στο βιβλίο και στο παιδί

λης της Γουχάν, τιμώντας τη γλυπτική δύναμη των ποταμών της περιοχής, όχι μόνο στη διαμόρφωση της πρόσοψης, αλλά και του εσωτερικού χαρακτήρα του κτιρίου. Ενδεικτικά, οι εσωτερικές κλιμακωτές βεράντες που δημιουργούνται παραπέμπουν στο ανάγλυφο ενός φαραγγιού και οι ευρύχωρες αίθουσες του ισογείου επιτρέπουν την αέναη κυκλοφορία μέσα στο κτίριο. Χώροι που προσομοιάζουν σε περίπερα στις εσωτερικές αυτές βεράντες μπορούν να φιλοξενήσουν τα ποικίλα προγράμματα της βιβλιοθήκης, ενώ ο σχεδιασμός αποσκοπεί στη δημιουργία διαφορετικών ζωνών με ήσυχες γωνιές ανάγνωσης ή περιοχές ομαδικής εργασίας ως μέρος της τοπογραφίας του κτιρίου. Μάλιστα, όσο πιο ψηλά ανεβαίνει ο επισκέπτης τόσο μεγαλύτερη ησυχία συναντά, καθώς στα ανώτερα επίπεδα βρίσκονται οι χώροι μελέτης και ανάγνωσης. Στον εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο δημιουργείται ένα πάρκο προσαρμοσμένο στις κλιματικές συνθήκες της πόλης. Ψηλά δέντρα θα προσφέρουν σκιά σε περιοχές που δέχονται έντονο ηλιακό φως, ενώ οι κύριοι δημοσίοι χώροι θα «σκιάζονται» από τη βορειοδυτική γωνία του κτι-

ρίου. Επιπλέον, θα επιστρατευθούν τοπικά φυτά που απαιτούν ελάχιστη συντήρηση, θα απορροφούν το νερό την περίοδο των βροχοπτώσεων και θα μειώνουν το φαινόμενο των θερμικών νησίδων τους ζεστούς καλοκαιρινούς μήνες.

Η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας αποτελεί προτεραιότητα και εδώ. Η πρόσοψη του κτιρίου διαθέτει περσίδες σε διάταξη που θυμίζουν ράφια βιβλιοθήκης, οι οποίες όταν χρειάζεται θα προσφέρουν σκίαση τον εσωτερικό χώρο. Αυτές οι περσίδες είναι πιο πυκνές στα σημεία που απαιτείται περισσότερη προστασία από τον ήλιο, ενώ η βάση του κτιρίου «υποχωρεί» για να δημιουργήσει μεγάλες προεξοχές που επίσης προσφέρουν σκιά. Ανοιγόμενα στοιχεία για φυσικό αερισμό, σε συνδυασμό με τη χρήση έξυπνων συσκευών και ενός αποδοτικού συστήματος φωτισμού μειώνουν περαιτέρω τις ενεργειακές απαιτήσεις του κτιρίου, ενώ οι ηλιακοί συλλέκτες που ενσωματώνονται στις κυματοειδείς στέγες της βιβλιοθήκης παρέχουν ανανεώσιμη ενέργεια στο κτίριο. Στη νέα βιβλιοθήκη της Γουχάν, ο πρωτοποριακός σχεδιασμός συναντά την οικολογική συνείδηση.

Μια ζεστή γωνιά ανάγνωσης στον τρίτο όροφο της βιβλιοθήκης Oodi, με τις φουτουριστικές πολυθρόνες να φέρουν την υπογραφή του διάσημου φινλανδού σχεδιαστή Eero Aarnio.

ΟΤΑΝ Η ΤΕΧΝΗ ΠΑΙΖΕΙ ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ

Μια έκθεση στο Ίδρυμα Β. & Μ. Θεοχαράκη φέρνει για πρώτη φορά σε διάλογο 17 καλλιτέχνες, καταξιωμένους και νεότερους, που αναδεικνύουν τη δύναμη του φωτός.

ΑΠΟ ΤΗ
ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΑΣΤΡΑΠΕΛΑΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΝΙΚΟΣ ΒΑΡΔΑΚΑΣΤΑΝΗΣ

Στον βροχερό, σκοτεινό καμβά της Αθήνας, ένα έργο της Χρύσας μπορεί να μεταμορφώσει με μαγικό τρόπο ένα τοπίο σε ένα ζωντανό παιχνίδι φωτός και σκιάς. Βρισκόμαστε στον δεύτερο όροφο του Ίδρυματος Β. & Μ. Θεοχαράκη επί της Βασιλίσσης

Σοφίας, όμως οι αντανάκλασεις του νέον, όπως τις είδε η ελληνίδα δημιουργός στις επιφάνειες του αστικού τοπίου της Νέας Υόρκης, εκπέμπουν το παγερό φως τους μέσα στην αίθουσα φέρνοντας στον κλειστό χώρο την ενέργεια και τη ρυθμικότητα της αμερικανικής μητρόπολης. Τα «New York Stock Exchange» (1973-79) και «Cityscape Times Square#10» (1987) είναι ήδη

αναρτημένα και φωτεινά, εκπέμποντας τη διαχρονικότητα της εικαστικής γλώσσας του νέον ως ένα μέσο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με το κοινό. Το δε «The Gates of Times Square, New York» (1965), ένα από τα πιο σημαντικά έργα της, βρίσκεται στα χέρια τεσσάρων ανδρών που ανιχνεύουν τη θέση του στον χώρο όπου θα λάμψει και εκείνο με τη σειρά του.

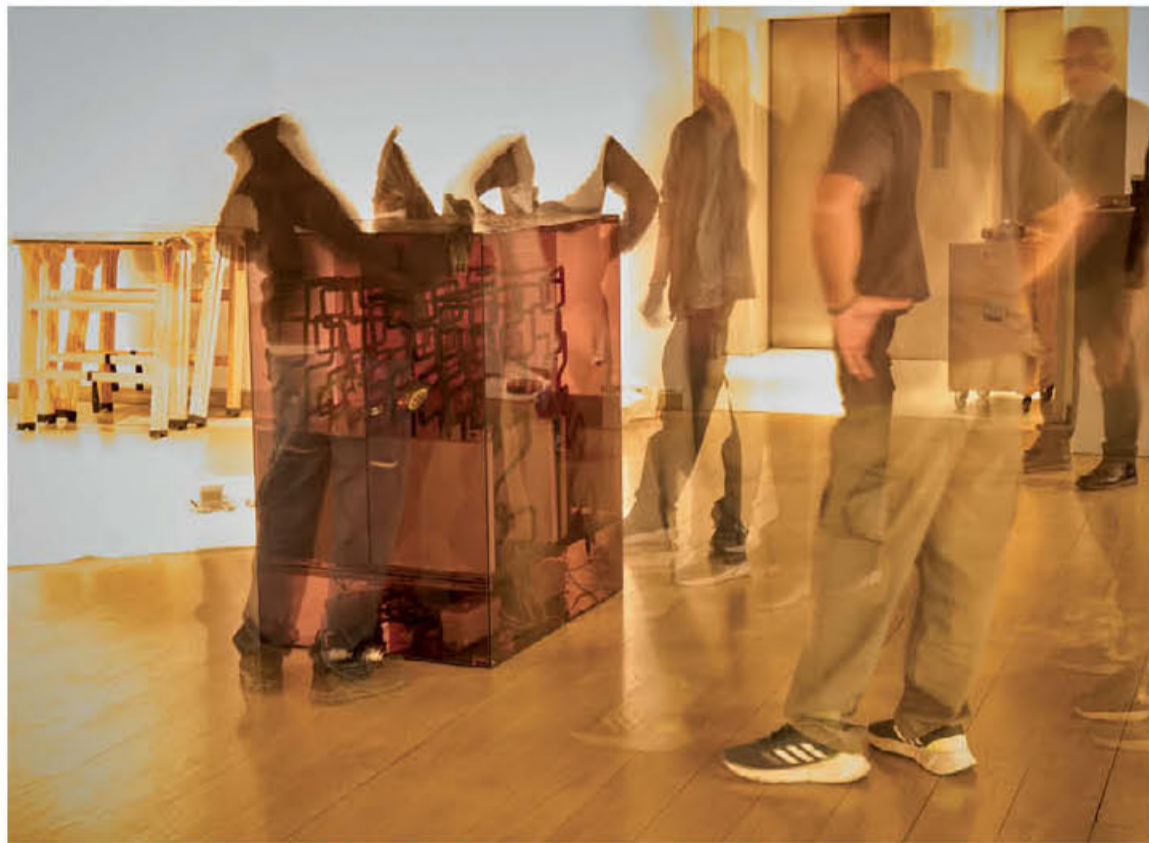
Ένας «Ακροβάτης» (2008) του Γιώργου Λάππα με μια άπλη εγκατάσταση του ίδιου από βαμμένο σίδηρο.

●
Το έργο «Cityscape
Times Square#10»
(1987) της Χρύσας
σε όλο του το
μεγαλείο.

«Χωρίς τίτλο» (2021),
έργο του Δημήτρη
Εφέογλου από τη σειρά
«One Last Look».

Η έκθεση «Αδειάζει, γεμίζει, το φως», με τίτλο εμπνευσμένο από το ποίημα «Η εύθραυστη μνήμη» της καλλιτέχνιδας Αθηνάς Ιωάννου, δεν έχει ακόμη στηθεί: η εγκατάσταση «Remembrance» (1987-89) του Στίβεν Αντωνάκος έχει αφιχθεί από το ΕΜΣΤ αλλά βρίσκεται μέσα σε τέσσερα ξύλινα κιβώτια μέχρι να διαμορφωθεί ο χώρος που θα τη φιλοξενήσει στον τέταρτο όροφο του κτιρίου, ένα μόλις «Σινιάλο» του Takis περιμένει τα υπόλοιπα τέσσερα για να δημιουργηθεί μια μικρή συστάδα, ακριβώς όπως ο πορφυρός «Ακροβάτης» (2008) του Γιώργου Λάππα αναμένει τον περίφημο «Φάκελο» (1999) να αφιχθεί από την προσωπική συλλογή της Αφροδίτης Λίτη. Ο τοίχος που θα φιλοξενήσει τα έργα του Γιάννη Μπουτέα παραμένει κενός. Ο δημιουργός «μελετάει πώς θα ενσωματώσει και θα προσαρμόσει τις γωνίες των έργων του από τη σειρά "Μεταπλάσεις", γιατί το θέμα του είναι η αρμονία του γλυπτού μέσα στον χώρο», όπως θα εξηγήσει ο Τάκης Μαυρωτάς, διευθυντής του εικαστικού προγράμματος του Ιδρύματος Β. & Μ. Θεοχαράκη και επιμελητής των εκθέ-

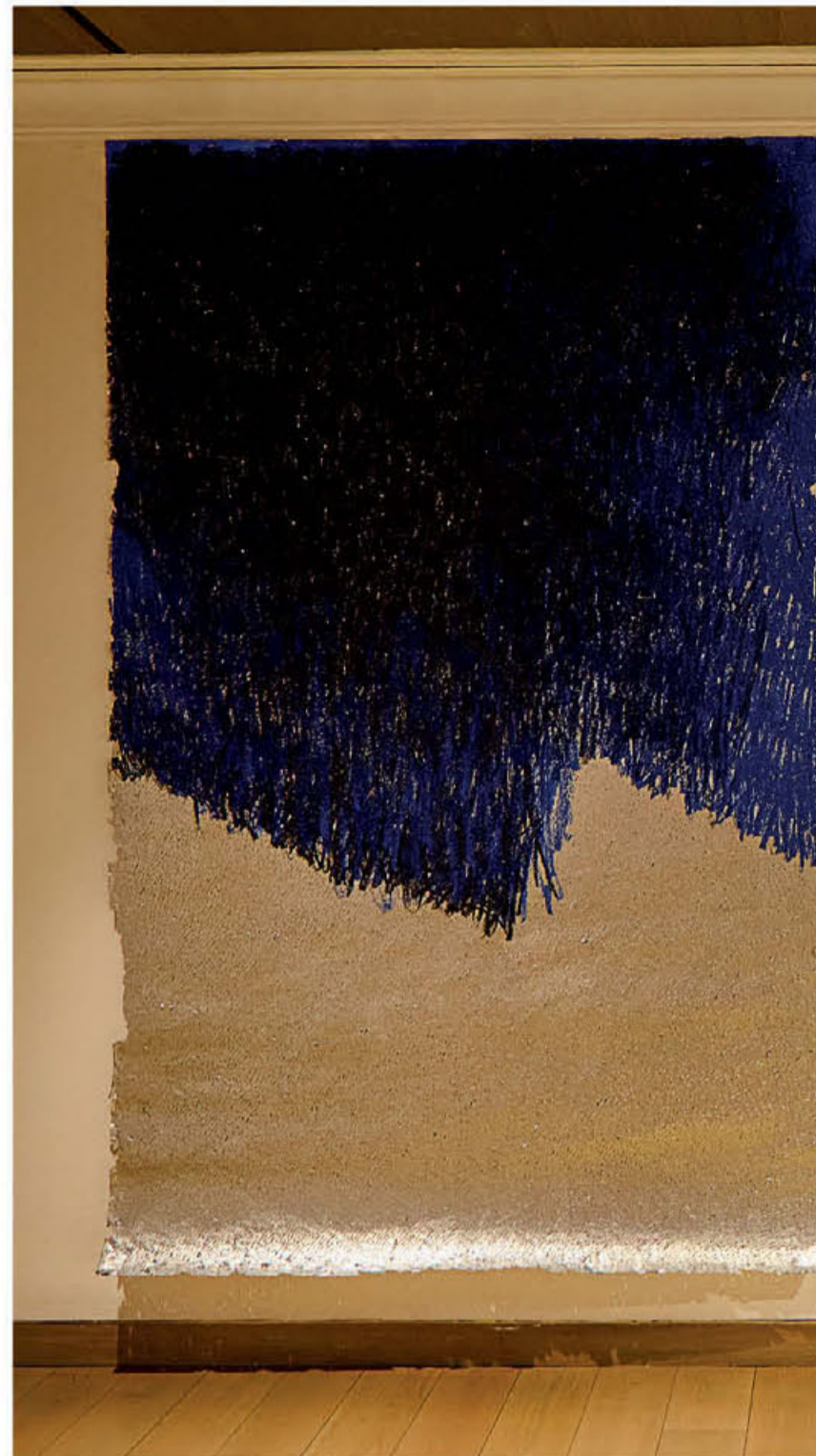
● Το τεχνικό προσωπικό μεταφέρει το έργο της Χρύσας «The Gates of Times Square, New York» (1965).

σεών του. Σε αυτή την περίπτωση όμως ο Μαυρωτάς, ο οποίος γνωρίζει σε βάθος το έργο αυτών των πέντε καλλιτεχνών, δεν είναι μόνος, όπως και οι σπουδαίοι αυτοί καλλιτέχνες του ελληνικού μοντερνισμού βρίσκονται με εκλεκτή παρέα. Και αυτό γιατί ο Πάνος Γιαννικόπουλος, επιμελητής της ελληνικής συμμετοχής στην εφετινή Μπιενάλε Βενετίας, φέρνει δώδεκα εικαστικούς της σύγχρονης σκηνης να συνδιαλαγούν μαζί τους μέσα από τα έργα τους (στο σύνολό τους θα ανέρχονται περίπου στα πενήντα). Πρόκειται μάλιστα για την πρώτη συνύπαρξη αυτού του είδους που πραγματοποιείται στο Ίδρυμα, χάρη στην προτροπή και την εμπλοκή της Μαρίας Μή-

λιου Θεοχαράκη, επιμελήτριας σύγχρονης τέχνης και σύμβουλου του ΔΣ.

Ένας δημιουργικός διάλογος

Κάπως έτσι, λοιπόν, η Μαρία Χασάπη θα βρεθεί δίπλα στη Χρύσα με το αποτύπωμα της χορογραφικής δημιουργίας «Head and Leg» σε δύο μινιμαλιστικά γλυπτά-χρυσούς καθρέπες σε ξύλο, από όπου αναδύονται με χρώμα τα δύο αυτά μέρη του σώματος. Ο Δημήτρης Εφέογλου θα συνυπάρξει με τον Λάππα και τον Μπουτέα με το άτιτλο έργο του που αναδεικνύει την αλληλεπίδραση του φωτός με μια διάτρητη επιφάνεια από χαρτί και αλουμίνιο, όπως θα το πράξει και η Νικομάχη Καρακωστάνογλου με τους μεγεθυμένους ιριδισμούς του φωτός πάνω σε χαρτί («Soul Refractions», 2018). Ο Ευτύχης Πατσουράκης και το «βιτρώ» του από χαρτάκια Post It («Light Notes», 2024), όπως και η Άννα Λάσκαρη με την εγκατάσταση «Barrier» (2013) από νέον και πλέξιγκλας, που θίγει θέματα αποκλεισμού και απομόνωσης, θα έρθουν και εκείνοι σε διάλογο με το έργο της Χρύσας. Καλλιτέχνες από διαφορετικές εποχές που εκφράζονται μέσα από διαφορετικά εικαστικά είδη, συνυπάρχουν σε «ένα ενδιαφέρον, ακόμα και θρασύ μπλέξιμο», όπως θα το χαρακτηρίσει ο Πάνος Γιαννικόπουλος («το οποίο προσεγγίζει αναζητήσεις γύρω από το φως και τη σκιά, τη γεωμετρική φόρμα και τη διάχυση των ορίων, τη δημιουργία πολλαπλών επιπέδων, το παιχνίδι με το χρώμα και τις αντανακλάσεις». «Αυτό που τους συνδέει είναι ότι εμπνεύστηκαν από το φως ή το έχουν ως εκφραστικό τους μέσο. Αυτό μας απασχολούσε. Το φως είναι μια διαχρονική πηγή έμπνευσης για την τέχνη. Οι καλλιτέχνες το χρησιμοποιούν για να κάνουν ορατά όσα δεν φαίνονται, αποκαλύπτοντας το όραμά τους. "Όταν αδειάζει και γεμίζει το φως" είναι η φράση που συχνά επαναλάμβαν-

νε ο Πάνος Γιαννικόπουλος κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, και εδώ αναδεικνύεται ως το βασικό στοιχείο η εκφραστική δυναμική του, είτε είναι φυσικό είτε τεχνητό μάς οδηγεί σε ένα αισθητικό ταξίδι που μας προκαλεί να δούμε πέρα από τα συνηθισμένα» θα πει ο Τάκης Μαυρωτάς. Και θα συμπληρώσει: «Δεν έχουμε διάθεση να κάνουμε μια συγκριτική αντιπαράθεση ανάμεσα στους μεγάλους και τους νεότερους, αλλά έναν διάλογο. Η σύγκριση, αναμφίβολα, θα προκαλούσε τον μεγαλύτερο κίνδυνο, καθώς οι σημερινές συνθήκες είναι τελείως διαφορετικές και οι νέοι καλλιτέχνες δεν κουβαλούν τα τραγικά βιώματα και τις αθεράπευτες πληγές του πολέμου, της Κατοχής, του Εμφυλίου και της σκοτεινής επτάχρονης δικτατορίας στην Ελλάδα». Να πούμε ότι τα έργα είναι όλα δανεισμοί από μουσεία, ιδιωτικές συλλογές ή και από τους ίδιους τους καλλιτέχνες. Εκτός από τις συλλογές του ΕΜΣΤ, προέρχονται από τους συλλέκτες Αναστάση Φουφούνη Μαιμιάκη, Ειρήνη Παναγοπούλου, Θέμη Αλεξόπουλο, από τους δημιουργούς ή από τις γκαλερί που τους εκπροσωπούν (Zoumboulakis, The Breeder, Sylvia Kouvali).

Χώρος για νέους δημιουργούς

Υπάρχει μια «λεπτομέρεια» που κάνει τη διαφορά στη δημιουργία αυτής της έκθεσης. Αναφέρθηκε εν τάχει πιο πριν, όμως πρέπει να τονιστεί: η ιδέα για τη συνεργασία μεταξύ του έμπειρου και καταξιωμένου Τάκη Μαυρωτά με τη φρέσκια ματιά του Πάνου

Γιαννικόπουλου ανήκει στη Μαρίνα Μήλιου Θεοχαράκη, εγγονή του Βασίλη και της Μαρίας Θεοχαράκη και υπεύθυνη των εικαστικών δράσεων THF Raw, μέσω των οποίων προσπαθεί να φέρει τη σύγχρονη τέχνη στο Ίδρυμα, συγκεκριμένα σε χώρους του που δεν χρησιμοποιούνται συνήθως στο πλαίσιο του επίσημου εκθεσιακού προγράμματος. Στην περίπτωση αυτής της έκθεσης έχει αναλάβει τη διεύθυνση παραγωγής. «Σέβομαι απεριόριστα τη δουλειά του κ. Μαυρωτά που είναι σπουδαία. Σκέφτηκα όμως: "Πώς μπορεί να συνδυαστεί η μεγάλη γνώση που κατέχει με τη δουλειά ενός νέου επιμελητή ο οποίος είναι και αυτός καταπληκτικός με τον δικό του τρόπο;". Ιδίως από τη στιγμή που ο επιμελητικός τρόπος σκέψης τους είναι αντιθετικός: Ο μέν Πάνος Γιαννικόπουλος έχει μια αφαιρετική προσέγγιση στη δουλειά του, ο δε Τάκης Μαυρωτάς αγαπάει την πληθωρικότητα και την αναπαράσταση. Είμαστε πολύ περίεργοι να δούμε το τελικό αποτέλεσμα» θα εξηγήσει η Μαρίνα Μήλιου Θεοχαράκη το σκεπτικό της.

«Μου άρεσε πολύ η ιδέα της Μαρίας και επειδή τον Πάνο τον εκτιμώ δέχτηκα αμέσως να συνεργαστούμε» θα πει από την πλευρά του ο Τάκης Μαυρωτάς. «Σκέφτηκα ότι θα βγει κάτι καινούργιο, κάτι φρέσκο. Βρίσκομαι σε επαφή με δύο νέους ανθρώπους που μου μαθαίνουν τόσα πολλά. Οχι ότι δεν ήξερα αυτούς τους σύγχρονους καλλιτέχνες που έχουμε στην έκθεση, όμως η Μαρίνα και ο Πάνος με βοήθησαν να τους "διαβάσω" καλύτερα. Για παράδειγμα, λατρεύω τη δουλειά του

Είναι συναρπαστικό να βλέπει κανείς πώς διαβάζονται οι νεότεροι καλλιτέχνες όταν συνυπάρχουν με ιστορικά ονόματα στον ίδιο χώρο, αλλά και πώς τα ιστορικά έργα επανανοηματοδοτούνται μέσα από την οπτική τού σήμερα

● «New York Stock Exchange» (1973-1979), έργο της Χρύσας.

● Από αριστερά: Τάκης Μαυρωτάς, Πάνος Γιαννικόπουλος, Μαρίνα Μήλιου Θεοχαράκη, ανάμεσα στα έργα «Head» και «Leg» (2021) της Μαρίας Χασάπη.

Εφέογλου. Η Μαρίνα μου λέει όμως: «Δώσε λίγη περισσότερη προσοχή και στη Χασάπη». Μου αρέσει που η γυναικεία ματιά της μου δείχνει έναν τρόπο να δω αλλιώς τα πράγματα».

Με τον Πάνο Γιαννικόπουλο η Μαρίνα Μήλιου Θεοχαράκη διατηρεί μια φιλική σχέση εδώ και πολλά χρόνια. Εκείνος στάθηκε η αφορμή για να ενεργοποιηθεί η ταράτσα του Ιδρύματος, το βασικό venue όπου εκτυλίσσεται το THF Raw, καθώς επιμελήθηκε πρώτος εκεί μια impromptu εγκατάσταση της Βαλίνιας Σβορώνου το 2020. «Μου αρέσει πολύ η δουλειά του, ο τρόπος που σκέφτεται. Μου αρέσει ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνεί και συνεργάζεται με τους καλλιτέχνες: με σεβασμό, με συντροφικότητα, θα έλεγα. Τους κατευθύνει ακούγοντάς τους, δεν τους πιέζει να δημιουργήσουν κάτι που ο ίδιος θέλει να δει στον εκθεσιακό χώρο. Αυτή τη "γέυση" είχε η συνεργασία μας και σε αυτή την έκθεση, γιατί και ο Τάκης έχει αυτή τη γλύκα, αυτή τη λεπτότητα» θα πει η Μαρίνα Μήλιου Θεοχαράκη.

Ο δε δραστήριος Πάνος Γιαννικόπουλος, ο οποίος πηγαίνει ακόμα στη Βενετία, εργάζεται στην Artworks μαζί με τη Μαρίλη Κωνσταντινοπούλου και έχει στα σκαριά και μια άλλη έκθεση, συνεργάζεται πρώτη φορά με ένα ίδρυμα αυτού του βεληνεκού: «Έχω ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αφαίρεση και τον μοντερνισμό, κυρίως της δεκαετίας του '60, ειδικά όταν τους επανεξετάζουμε με το βλέμμα του σήμερα. Γι' αυτό επέλεξα έργα που "κλείνουν το μάτι" στον μοντερνισμό με τον έναν ή τον

Ο μεν Πάνος Γιαννικόπουλος έχει μια αφαιρετική προσέγγιση στη δουλειά του, ο δε Τάκης Μαυρωτάς αγαπάει την πληθωρικότητα και την αναπαράσταση. Είμαστε πολύ περίεργοι να δούμε το τελικό αποτέλεσμα

ΜΑΡΙΝΑ ΜΗΛΙΟΥ ΘΕΟΧΑΡΑΚΗ

άλλον τρόπο. Συνειδητοποίησα πως στοιχεία που δεν περίμενα να συνυπάρξουν αρμονικά κατάφεραν να συνδεθούν, οδηγώντας σε εννοιολογικές μετατοπίσεις εκατέρωθεν. Μέσα από αυτή τη δημιουργική αναταραχή δημιουργείται κάτι νέο που δεν θα μπορούσα να πετύχω αν έκανα μόνος μου την επιμέλεια. Είναι συναρπαστικό να βλέπει κανείς πώς διαβάζονται οι νεότεροι καλλιτέχνες όταν συνυπάρχουν με ιστορικά ονόματα στον ίδιο χώρο, αλλά και πώς τα ιστορικά έργα επανανοηματοδοτούνται μέσα από την οπτική του σήμερα». Το ερώτημα που προκύπτει είναι τι μέλλει γενέσθαι για το Ίδρυμα της Βασιλίσσης Σοφίας. Οπως θα πει η Μαρίνα Μήλιου Θεοχαράκη: «Αυτή είναι μόνο η αρχή. Αυτό που θα ήθελα θα ήταν να κάνουμε τις ιστορικές εκθέσεις, όπως συμβαίνει από την αρχή της δημιουργίας του Ιδρύματος – ο κύριος Μαυρωτάς έχει δώσει ένα καταπληκτικό δείγμα γραφής –, αλλά να δίνουμε και χώρο στους σύγχρονους δημιουργούς ώστε να προκύπτουν νέοι, γόνιμοι διάλογοι. Νομίζω ότι ήρθε ο καιρός να αρχίσουμε νέες συνεργασίες με επιμελητές/τριες, είτε πρόκειται για τα εικαστικά είτε για τα δημόσια και εκπαιδευτικά προγράμματα, ώστε να έρχεται η οπτική τους στον χώρο μας, πάντα σε συνεργασία με τον Τάκη Μαυρωτά».

INFO

«Αδειάζει, γεμίζει, το φως»: Ίδρυμα Β. & Μ. Θεοχαράκη (Βασιλίσσης Σοφίας 9 και Μέρλιν 1), από τις 20 Νοεμβρίου 2024 έως τις 16 Φεβρουαρίου 2025.